# IQTISODIY BARQARORLIK, INVESTITSIYALAR VA HUDUDIY RIVOJLANISHNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI

Marupboyeva Dilnoza
*O‘zbekistonlik Milliy universiteti*
dilnozamarufboyeva@gmail.com

***Annotatsiya.*** *Mazkur tezisda iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, investitsion faollikni oshirish va hududlarning mutanosib rivojlanishiga ta’sir etuvchi zamonaviy omillar tahlil qilinadi. Hozirgi sharoitda global iqtisodiy beqarorlik, inflyatsiya, moliyaviy resurslarning cheklanganligi, hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutlar hamda investitsiya muhitidagi ayrim muammolar barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashda muhim muammolarni yuzaga keltirmoqda. Tadqiqotda iqtisodiy barqarorlik va investitsion faollik o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish mexanizmlari hamda hududiy rivojlanishning zamonaviy yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, investitsiyalarni hududlar kesimida samarali taqsimlash, infratuzilmani rivojlantirish, inson kapitalidan foydalanish va raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari hududlar iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish va barqaror rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.*

***Kalit so‘zlar:*** *iqtisodiy barqarorlik, investitsiya, hududiy rivojlanish, investitsion muhit, iqtisodiy o‘sish, infratuzilma, inson kapitali, raqamlashtirish.*

***Аннотация.*** *В тезисе анализируются современные факторы, влияющие на обеспечение экономической стабильности, повышение инвестиционной активности и сбалансированное развитие регионов. В современных условиях глобальная экономическая нестабильность, инфляционные процессы, ограниченность финансовых ресурсов, различия в уровне социально-экономического развития регионов и отдельные проблемы инвестиционного климата создают определенные препятствия для устойчивого экономического роста. В работе рассматривается взаимосвязь между экономической стабильностью и инвестиционной активностью, исследуются механизмы повышения инвестиционной привлекательности регионов и современные направления территориального развития. Особое*

*внимание уделяется эффективному распределению инвестиций между регионами, развитию инфраструктуры, использованию человеческого капитала и внедрению цифровых технологий. Результаты исследования могут быть использованы для повышения эффективности использования экономического потенциала регионов и совершенствования стратегий их устойчивого развития.*

***Ключевые слова:*** *экономическая стабильность, инвестиции, региональное развитие, инвестиционный климат, экономический рост, инфраструктура, человеческий капитал, цифровизация.*

***Abstract.*** *This thesis analyzes modern factors affecting economic stability, investment activity, and balanced regional development. Under current conditions, global economic uncertainty, inflationary pressures, limited financial resources, disparities in regional socio-economic development, and certain weaknesses in the investment environment create significant challenges to sustainable economic growth. The study examines the relationship between economic stability and investment activity, as well as mechanisms for improving regional investment attractiveness and modern approaches to territorial development. Particular attention is paid to the efficient allocation of investments among regions, infrastructure development, human capital utilization, and digital transformation. The findings of the study can contribute to more effective use of regional economic potential and the improvement of sustainable regional development strategies.*

***Keywords:*** *economic stability, investment, regional development, investment climate, economic growth, infrastructure, human capital, digitalization.*

**Kirish**

Bugungi globallashuv va iqtisodiy integratsiya sharoitida mamlakatlarning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Iqtisodiy barqarorlik mamlakat iqtisodiyotining ichki va tashqi omillar ta’siriga nisbatan chidamliligini, iqtisodiy o‘sish sur’atlarining izchilligini hamda aholi turmush darajasining barqaror yaxshilanishini anglatadi. Mazkur jarayonda investitsiyalar alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, innovatsiyalarni joriy etish va hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirishning asosiy manbalaridan biridir.

O‘zbekistonda ham hududlarni kompleks rivojlantirish, investitsiyalarni jalb etish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash va yangi ishlab chiqarish loyihalarini amalga oshirish davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Shu sababli

iqtisodiy barqarorlik, investitsiyalar va hududiy rivojlanish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni o‘rganish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

**Tadqiqot materiali va metodlari**

Tadqiqotning asosiy maqsadi iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va hududiy rivojlanishni jadallashtirishda investitsiyalarning rolini aniqlash hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo‘yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot jarayonida iqtisodiy tahlil, taqqoslash, tizimli yondashuv, statistik tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Shuningdek, hududiy iqtisodiy rivojlanishning asosiy ko‘rsatkichlari, investitsion jarayonlarning iqtisodiy faollikka ta’siri va hududlar o‘rtasidagi farqlarni baholashga alohida e’tibor qaratildi.

Tadqiqot obyekti sifatida hududlarning iqtisodiy rivojlanish jarayonlari va investitsion faoliyati olindi. Tadqiqot predmeti esa iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash, investitsiyalarni jalb etish va hududiy rivojlanishni muvofiqlashtirish bilan bog‘liq iqtisodiy munosabatlardan iborat.

Iqtisodiy barqarorlikni baholashda yalpi hududiy mahsulot hajmi, investitsiyalar hajmi, bandlik darajasi, sanoat ishlab chiqarishi, tadbirkorlik subyektlari soni va infratuzilmaning rivojlanganlik darajasi kabi ko‘rsatkichlardan foydalanish mumkin.

Investitsion muhitni baholashda esa hududdagi transport va energetika infratuzilmasi, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyati, biznes yuritish sharoitlari, malakali mehnat resurslarining mavjudligi, bozor sig‘imi va investorlar uchun yaratilgan institutsional sharoitlar muhim omil sifatida qaraladi.

**Natijalar**

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy barqarorlik va investitsion faollik bir-biri bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan jarayonlardir. Iqtisodiy muhit qanchalik barqaror bo‘lsa, investorlar uchun uzoq muddatli loyihalarni amalga oshirish imkoniyati shunchalik yuqori bo‘ladi. O‘z navbatida, investitsiyalarning ko‘payishi ishlab chiqarish hajmining oshishiga, yangi ish o‘rinlarining yaratilishiga va hududiy daromadlarning ko‘payishiga olib keladi.

Hududiy rivojlanish nuqtayi nazaridan investitsiyalarni faqat iqtisodiy jihatdan rivojlangan hududlarga yo‘naltirish hududlar o‘rtasidagi tafovutlarni yanada kuchaytirishi mumkin. Shu sababli investitsiya siyosatida hududlarning iqtisodiy salohiyati bilan bir qatorda ularning rivojlanish ehtiyojlarini ham hisobga olish maqsadga muvofiq.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi hududlarning investitsion jozibadorligini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Elektron

davlat xizmatlari, raqamli platformalar, masofaviy moliyaviy xizmatlar va ma’lumotlar almashinuvi tizimlarining takomillashuvi biznes yuritish xarajatlarini kamaytirishi va investorlar uchun qulay sharoit yaratishi mumkin.

Hududiy rivojlanishning yana bir muhim yo‘nalishi – mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishdir. Kichik va o‘rta biznes subyektlari hududlarda bandlikni ta’minlash, mahalliy ishlab chiqarishni kengaytirish va ichki bozorni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Shu sababli investitsiya siyosati yirik loyihalar bilan bir qatorda mahalliy tadbirkorlik subyektlarini ham qo‘llab-quvvatlashga qaratilishi lozim.

**Muhokama**

Iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda investitsiyalarning miqdori bilan bir qatorda ularning samaradorligi ham muhim hisoblanadi. Investitsiyalarning hududlar bo‘yicha notekis taqsimlanishi iqtisodiy rivojlanishdagi nomutanosibliklarni kuchaytirishi mumkin. Shuning uchun hududiy investitsiya siyosatini shakllantirishda har bir hududning iqtisodiy ixtisoslashuvi, resurs salohiyati va mavjud muammolari hisobga olinishi kerak.

Rivojlangan hududlarda yuqori texnologiyali ishlab chiqarish, innovatsion faoliyat va xizmatlar sektorini kengaytirish ustuvor yo‘nalish bo‘lishi mumkin. Rivojlanish darajasi nisbatan past hududlarda esa dastlab transport, energetika, suv ta’minoti va ijtimoiy infratuzilmani yaxshilash orqali investitsiyalar uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish maqsadga muvofiq.

Investitsion muhitning barqarorligi ham investorlar uchun muhim omildir. Investor uzoq muddatli loyiha amalga oshirar ekan, qonunchilik va iqtisodiy sharoitlarning prognoz qilinishi mumkinligiga katta e’tibor beradi. Shu sababli investitsiya siyosatida shaffoflik, barqarorlik va huquqiy kafolatlarni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

Hududiy rivojlanishda davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish ham samarali mexanizmlardan biridir. Davlat tomonidan infratuzilma va institutsional sharoitlar yaratilsa, xususiy sektorning moliyaviy va texnologik imkoniyatlaridan samarali foydalanish mumkin. Bu esa yirik infratuzilmaviy va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shuningdek, hududlarning investitsion jozibadorligini baholashda faqat investitsiyalar hajmiga emas, balki yaratilgan ish o‘rinlari, ishlab chiqarish samaradorligi, eksport salohiyati, mahalliylashtirish darajasi va innovatsion natijalarga ham e’tibor qaratish zarur.

**Xulosa**

Barqaror iqtisodiy muhit investitsion faollikni rag‘batlantiradi, investitsiyalar esa ishlab chiqarish, bandlik va hududiy iqtisodiy salohiyatning oshishiga xizmat

qiladi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, hududiy rivojlanish samaradorligini oshirish uchun quyidagi yo‘nalishlarni ustuvor deb hisoblash mumkin:

- hududlarning investitsion salohiyatini muntazam baholash va investitsiya loyihalarini hududlarning ixtisoslashuviga mos ravishda shakllantirish;
- transport, energetika, aloqa va logistika infratuzilmasini rivojlantirish;
- kichik va o‘rta biznes subyektlarining investitsion loyihalarini moliyaviy va institutsional jihatdan qo‘llab-quvvatlash;
- hududlarda malakali kadrlar tayyorlash va inson kapitalini rivojlantirish;

Hududiy iqtisodiy rivojlanishning barqarorligini ta’minlash faqat investitsiyalar hajmini oshirish bilan emas, balki ularni samarali boshqarish, to‘g‘ri yo‘naltirish va hududlarning mavjud iqtisodiy salohiyatidan oqilona foydalanish bilan chambarchas bog‘liq. Kelgusida investitsiya siyosatining hududiy xususiyatlarini chuqur o‘rganish, raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish va innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash hududlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

## Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning strategik yo‘nalishlariga oid normativ-huquqiy hujjatlar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Investitsiya faoliyatiga oid ma’lumotlar va tahliliy materiallar.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga oid statistik ma’lumotlar.
4. World Bank. *World Development Indicators*.
5. International Monetary Fund. *World Economic Outlook*.
6. OECD. *Regional Development and Investment Policy* bo‘yicha tahliliy materiallar.
7. UNCTAD. *World Investment Report*.
8. Porter M. E. *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press.
9. Krugman P. *Geography and Trade*. MIT Press.
10. Todaro M. P., Smith S. C. *Economic Development*. Pearson.